

Τό Παπικό Ινστιτούτο Ανατολικών Σπουδών στην διακονία της Χριστιανικής Ανατολής

του Cesare Giraudò sj

Το πρόσφατο άρθρο "Σεισμός μεταξύ των Ιησουιτών στο Παπικό Ινστιτούτο Ανατολικών Σπουδών" (<http://chiesa.espresso.repubblica.it>) προκάλεσε μεταξύ των φίλων του PIO – πραγματικούς φίλους, εννοείται – ανάμικτα συναισθήματα. Πρώτα απ' όλα πρέπει να επαινέσω την ακρίβεια με την οποία έχει σεβαστεί πιστά η πολύπλοκη ορθογραφία ονομάτων και επωνύμων μη ιταλικοί. Πρέπει να εκτιμηθεί επίσης η ακρίβεια των πληροφοριών που ανέφερε. Αντίθετα δεν μπορεί να επαινεθεί καθόλου ούτε η διατύπωση του τίτλου ούτε οι απόψεις που εκφράζονται από αυτούς που έδωσαν την είδηση.

Στον τίτλο είναι εντελώς ακατάλληλη η αναφορά του «σεισμού», μια πραγματικότητα που προκαλεί μόνο την καταστροφή και το θάνατο. Αν θέλουμε να χρησιμοποιήσουμε αναφορές θα ήταν πιο κατάλληλη αυτή της «καταιγίδας», ίσως ακόμη αυτής μιάς καταιγίδας με ξαφνικές και βίαιες ριπές ανέμου, που ρίχνει κάτω τα δέντρα τα πιο εκτεθειμένα μιας πλαγιάς. Αλλά όλοι γνωρίζουν ότι η καταιγίδα πλύνει, δροσίζει, ανανεώνει, και ότι μετά το πέρασμά της δίνει τη θέση της στη γαλήνη.

Όσον αφορά τα δύο αποσπάσματα που κρυφά υπογράφουν το άρθρο, πρέπει να πούμε ότι διάφορες καταστροφικές εκφράσεις, όπως «débâcle», «παιχνίδι στη σφαγή», «έρημη αρένα, χωρίς νικητές και ηττημένους», θα πρέπει να επιστραφούν στον αποστολέα με σεβασμό. Ακόμη και αν, όπως και σε κάθε ακαδημαϊκό ίδρυμα, δεν είναι όλα τα μαθήματα τέτοια να κερδίζουν την ομόφωνη συγκατάθεση εκείνων που τα παρακολουθούν, είναι επίσης αλήθεια ότι η τεράστια πλειοψηφία τους ικανοποιεί πλήρως τις προσδοκίες των φοιτητών.

Οποιοσδήποτε μιλάει για «προσωρινότητα πολλών μαθημάτων, εμπιστευμένα σε ανεπαρκείς καθηγητές, σε προσωρινή μετακίνηση από άλλα πανεπιστήμια και υποχρεωμένους να κάνουν σε λίγες εβδομάδες το τι θα πρέπει να διαρκέσει ένα ολόκληρο εξάμηνο» δείχνει να μην γνωρίζει την πολυπλοκότητα του λειτουργήματος που έχει ανατεθεί στο Ανατολικό Ινστιτούτο, ειδικότερα στη Σχολή Ανατολικών Εκκλησιαστικών Σπουδών. Αυτή η Σχολή, που από το 1917 στο 1971, δηλαδή ή, μέχρι την ίδρυση της Σχολής του Ανατολικού Κανονικού Δικαίου, ταυτίστηκε με το ίδιο το Ινστιτούτο, χωρίζεται σε τρία τμήματα: το θεολογικο-πατερικό, λειτουργικό και ιστορικό. Επίσης, στο προγραμματισμό των μαθημάτων, κάθε τμήμα ανοίγεται στο σύνολο των διαφόρων ανατολικών παραδόσεων: η Βυζαντινο-σλαβική, Χαλδαϊκή, Μαλαμπάρικη, Μαλανκαρική, Μαρωνίτικη, Κοπτική, Αιθιοπική, Αρμενική, Γεωργιανική, και δεν είναι όλες εδώ.

Για να δοθεί μια σωστή θέση σε αυτές τις ποικίλες και πλούσιες παραδόσεις (Καθολικές, Ορθόδοξες και προ-Χαλκηδονικές) εισήχθησαν, πριν από πολλά χρόνια, δίπλα στα τακτικά μαθήματα των 24 ωρών που προορίζονται στις μεγαλύτερες αριθμητικά περιοχές, συμπυκνωμένα μαθήματα 12 ωρών που ασχολούνται εναλλάξ κάθε δύο χρόνια με τις μικρότερες αριθμητικά περιοχές. Αυτή είναι μια πραγματική πρόκληση, τόσο για τον κοσμικό ήτορα ο οποίος καλείται να προγραμματίσει τα μαθήματα, τόσο για τον γραμματέα, ο οποίος πρέπει να τα εντάξει στο ακαδημαϊκό ημερολόγιο. Εάν κάθε ένα από αυτά τα μαθήματα θα πρέπει να κρατήσει ένα ολόκληρο εξάμηνο, δέκα χρόνια δεν θα είναι αρκετά για να ολοκληρωθεί ένα πτυχίο. Αλλά το Παπικό Ανατολικό Ινστιτούτο, όπως και κάθε άλλο ακαδημαϊκό ίδρυμα, δεν έχει την απαίτηση για να διδάξει όλη τη γνώση, διακονία του είναι να μεταδοθεί στον μαθητή μια μέθοδο εργασίας που θα του επιτρέψει να περπατήσει με τα πόδια του. Μπορούμε να πούμε, χωρίς φόβο διάψευσης, ότι καμία θεολογική σχολή, είτε στη Ρώμη ή αλλού, γνωρίζει έναν προγραμματισμό τόσο καλά διαρθρωμένο και πολύπλοκο. Τώρα, καθώς οι πεπειραμένοι αυτών των περιοχών αριθμητικά μικροτέρων συχνά δεν υπάρχουν στο διδακτικό σώμα της σχολής ούτε και στη Ρώμη, είναι φανερό ότι πρέπει να αναζητούνται εκεί που βρίσκονται, προτείνοντας τους εντατικά μαθήματα, που να ταιριάζουν με τις δραστηριότητες του ιδρύματος στο οποίο εδρεύουν.

Τελικά το Παπικό Ανατολικό Ινστιτούτο καλείται καθημ ερινά να ανταποκριθεί στην αποστολή που σωστά περιγράφεται στο υδριτικό διάταγμα “Orientis Catholicitout” Παπα Βενεδίκτου ΙΕ της 15 Οκτωβρίου του 1917, αυτή να είναι «η πραγματική έδρα των ανωτέρων σπουδών στην Ρώμη για τα ανατολικά θέματα». Αυτό είναι που το διδακτικό σώμα, αν και έχοντας επίγνωση των περιορισμών του προσωπικού και των διαθέσιμων μέσων, προσπαθεί να κάνει, συνδυάζοντας τη διδασκαλία και την έρευνα.

Αι δημοσιεύσεις από το ΠΙΟ στα τελευταία χρόνια επιβεβαιώνουν ότι οι καθηγηταί δεν είναι “ερευνητές μέχρι τη συνταξιοδότηση”-άγονοι ερευνητές , στο μυαλό του κατηγορουμένου -αλλά αναζητούν, ανακαλύπτουν και δημιουργούν. Αρκεί να σκεφτούμε τα Πρακτικά του διεθνούς συνεδρίου “Le vie del sapere in ambito siro-mesopotamico dal III al IX secolo” (12-13 maggio 2011), Roma 2013, που εκδόθηκε από την Carla Noce, Massimo Pampaloni sj e Claudia Tavolieri (www.orientaliachristiana.it); ή τα Πρακτικά του Διεθνούς Συνεδρίου της λειτουργίας “The Anaphoral Genesis of the Institution Narrative in Light of the Anaphora of Addai and Mari” (25-26 ottobre 2011), Roma 2013, που εκδόθηκε από τον Cesare Girauda sj (www.prexeucharistica.org); ή “La Vita di San Nicola di Sion. Traduzione [testo greco a fronte], note e commentario”, “Η ζωή του Αγίου Νικολάου της Σιών. Μετάφραση [ελληνικό κείμενο απέναντι], σημειώσεις και σχόλια”, που εκδόθηκε από τον Vincenzo Ruggieri sj, Ρώμη, το 2013 (www.lilame.org); ή η σειρά “La questione armena. Documenti dell’Archivio Segreto Vaticano, ecc.”, Roma 2013-2015 (τέσσερις τόμοι που έχουν ήδη δημ οσιευθεί, και δύο που δημοσιευονται σε λιγο), του Georges-Henri Ruysen sj (www.lilame.org); σκεφτείτε το “Dizionario enciclopedico dell’Oriente cristiano”, “Εγκυκλοπαιδικό Λεξικό της χριστιανικής Ανατολής”, που δημοσιεύτηκε στα ιταλικά από τον Edward G. Farrugia sj, το 2000, του οποίου είναι επικείμενη μια σημαντική ενισχυμένη έκδοση στα αγγλικά (πάνω από 2000 σελίδες). Σκεφτείτε τις σειρές “Patrimoine Arabe Chrétien” (28 τόμοι), “Patrimonio Culturale Arabo-Cristiano” (11 τόμοι), “Textes et Études sur l’Orient Chrétien” (9 τόμοι), υπο την διεύθυνση του Samir Khalil Samir sj. Σκεφτείτε ακόμη την περίφημη σειρά “Patrologia Orientalis” υπο την διεύθυνση του Philippe Luisier sj (www.brepols.net). Και δεν είναι μόνο αυτά.

Στο πρόγραμμα που είχε δώσει τότε ο Παπας Βενέδικτος ο ΙΕ το 1917, αναφέρθηκε και η ομιλία του Ιωάννου Παύλου Β στις 12 Δεκέμβρη του 1993, με την ευκαιρία της 75^{ης} επέτειο του Ινστιτούτου. Είναι φωτεινά και προοδευτικά λόγια:

Αγαπητοί καθηγητές, να διδάσκετε σε αυτούς τους νέους την γέυση για την κυκλικότητα, για το σύνολο της πίστης και της θεολογίας. Η ακριβή έρευνα να είναι σχολείο μεθόδου για να κατανοήσουν καλύτερα την καθολικότητα της πίστης, που συνοψίζεται στο μοναδικό πρόσωπο του Χριστού, αληθινός Θεός και α ληθινός άνθρωπος, ο Υιός του Πατρός. Το Άγιο Πνεύμα θα μας οδηγήσει στην κοινωνία της Αγίας Τριάδας, αφαιρόντας μας από τον κατακερμ ατισμό των πολλών ειδικών προβλημάτων, στα οποία διακινδυνεύουμε να καταντήσουμε στείροι.

Προσέχετε ούτως ώστε ότι ο φοιτητής, κατά την περίοδο της διαμονής του στο Ινστιτούτο σας, να αποκτήσει μια λεπτομερή γνώση της Χριστιανικής Ανατολής στο σύνολό της. Αν αυτό θα είναι ωφέλιμο για τους Λατίνους, θα το είναι κυρίως για τους Ανατολικούς, που έτσι θα κερδίσουν τα μέσα για να εκτιμήσουν τις παραδόσεις των διαφόρων εκκλησιών που συνθέτουν το ποικίλο μωσαϊκό της χριστιανικής Ανατολής. Αυτό μπορεί να απαιτεί μια μεγαλύτερη χρήση της διεπιστημονικής εργασίας και μια κοινή δραστηριότητα μεταξύ των καθηγητών: μην διστάσετε να το αναλάβετε για την πλήρη καρποφορία των προσπαθειών σας προς όφελος των μαθητών σας.

Προσέχετε αυτό ουτως ώστε η Λείτουργια να υποβάλλει ερωτήσεις στους Πατέρες, οι Πατέρες να βοηθήσουν στο ξαναδιαβάσμα της Αγίας Γραφής, και η Θεολογία να είναι η εκστατική σύνθεση αυτής της «εν Χριστώ ζωής», στενά συνδεδεμένη, και μάλιστα μοναδική εμπειρία, με την πνευματικότητα, σύμφωνα με το επιτυχημένο τύπο κοινό σε Ανατολή και Δύση.

Περιμένοντας τί θα πεί ο διάδοχος του Πέτρου στην επερχόμενη εκατονταετηρίδα του Ιδρύματος, ποιος ανησύχησε για οσα έχουν συμβεί τις τελευταίες ημέρες δεν πρέπει να ξεχνάει ότι το Παπικό Ανατολικό Ινστιτούτο είχε ανατεθεί στο Τάγμα του Ιησού, που στη μακραίωνη ιστορία του, έχει γνωρίσει πολλές και διάφορες περιπέτιες, και που σήγουρα κοιτάζοντας πέρα από τη καταιγίδα που είναι πλέον ξεκάθαρη σε όλους, θα καταφέρει να δείξει σε εκπαιδευτικούς και μαθητές, το γαλήνιο που όλοι διακαώς επιθυμούν για μια μεγαλύτερη διακονία των Ανατολικών Εκκλησιών.